

Diagnoza różnic edukacyjnych - dlaczego i jak ją przeprowadzić? Materiały po webinarium.

Podczas webinarium “Diagnoza różnic edukacyjnych - dlaczego i jak ją przeprowadzić” razem z nauczycielami-praktykami rozmawialiśmy o diagnozie w dwóch kontekstach: jako źródle informacji o każdym uczniu (jak konkretny uczeń wygląda na tle klasy) i źródle informacji o całej klasie. Również o tym, że warto diagnozować nie tylko treści przedmiotowe, ale również obszary do rozwoju, kompetencje czy umiejętności przekrojowe.

Wiedza ta pozwala nauczycielowi zaplanować konkretne działania edukacyjne i wdrożyć praktyki, które zaspokoją potrzeby wszystkich uczniów i uczennic. Działania te będą jeszcze skuteczniejsze, jeśli będą miały ogólnoszkolny charakter oraz będą inicjować współpracę między nauczycielami różnych przedmiotów na rzecz rozwoju priorytetowych umiejętności.

Mówiliśmy o diagnozie w szczególności w związku z powrotem do szkoły po edukacji zdalnej. Ale wszystkie podane przykłady mają również zastosowanie w przypadku każdego diagnozowania np. po powrocie z wakacji, kiedy zaczynamy pracę z nową klasą itp.

Spotkanie przeznaczone dla nauczycielek i nauczycieli wszystkich przedmiotów, poprowadziła członkini zarządu Centrum Edukacji Obywatelskiej i szefowa działu Szkoła ucząca się, Sylwia Żmijewska-Kwiręg.

Jej gośćciniami i gośćmi byli:

Patrycja Rzepecka - psycholożka, psychoterapeutka.

Ewa Mazepa - nauczycielka fizyki w Liceum Ogólnokształcącym nr 1 w Sanoku.

Agnieszka Zagdańska - nauczycielka języka niemieckiego Szkoły Podstawowej nr 3 w Kołobrzegu.

Maciej Wojdyna - pedagog i nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół nr 18 w Warszawie.

Nagranie z webinarium jest dostępne na naszym kanale YouTube:

<https://youtu.be/LZouATXF-a8>

Czym jest diagnoza:

- diagnoza jako proces, a nie tylko mechaniczna część pracy nauczyciela (warto zaplanować kroki/etapy diagnozy, a do procesu zaprosić uczniów oraz innych nauczycieli);
- diagnoza nie jako jednorazowe działanie, ale jej ciągłość w pracy z uczniami;
- diagnoza jako element świadomego uczenia (się) - rozmowa z uczniami o procesie diagnozy oraz warunki jej przeprowadzenia;
- analiza wyników egzaminów pod kątem wiedzy diagnostycznej i kształtowania kluczowych kompetencji międzyprzedmiotowo;
- wspólnie działanie nauczyciela i ucznia, by obie strony miały poczucie bezpieczeństwa;
- autodiagnoza/autorefleksja, czyli zachęcanie uczniów i uczennic do poznawania siebie, swoich zasobów, aby uświadomić sobie, co im pomaga w uczeniu się,
- samoocena, jako samodzielna, bieżąca autodiagnoza ucznia.

Dlaczego warto diagnozować:

- by rozpoznać, gdzie są uczniowie i uczennice - tzn. jaki jest ich poziom wiedzy i umiejętności,
- by określić mocne i słabe strony klasy oraz poszczególnych uczniów,
- by uczniowie i uczennice mieli poczucie bezpieczeństwa,
- by rozpoznać obszary do dalszej, wspólnej pracy,
- by móc dopasować odpowiednie formy oraz metody pracy do potrzeb uczniów i uczennic,
- by przyjrzeć się temu, jak uczą się uczniowie i uczennice,
- by prowadzić uczniów i uczennicę w stronę autodiagnozy/autorefleksji,
- by tworzyć warunki i atmosferę do efektywnego uczenia się i nauczania,
- by systematycznie monitorować skuteczności podejmowanych działań.

Diagnoza z punktu widzenia psychologii

Diagnoza psychologiczna - baza niezbędna do zrozumienia funkcjonowania danej osoby, całościowego lub w danym obszarze. Punkt wyjścia do ustalenia ewentualnego planu działań.

Jesteśmy w momencie przelomowym, ponieważ mierzymy się wyzwaniami i trudnościami, które są efektem edukacji zdalnej. Dlatego jest to szczególnie istotny moment by taką diagnozę w klasie przeprowadzić.

Co to jest?

Określenie obszarów kompetencji oraz potencjalnych trudności w oparciu o zasoby, umiejętności wynikające z doświadczenia, z uwzględnieniem cech temperamentalnych.

Po co?

„Wiedza o sobie” pozwala w jak najbardziej optymalny sposób wykorzystać to, co jest zasobem znaleźć techniki, sposoby, narzędzia służące do rozwoju również w sferze edukacyjnej.

Dla kogo?

Uczeń – autodiagnoza pozwalająca na świadome uczenie się.

Nauczyciel, rodzic – wiedza pozwalająca dobrać narzędzia i wspierać proces rozwoju w danej umiejętności.

Jakie narzędzia można wykorzystać do diagnozy w klasie:

PRACA Z ARKUSZEM

Praca z gotowym arkuszem z wydawnictwa. Czasem niewielka modyfikacja aktywności zawartych w gotowym arkuszu daje świetny materiał do pracy diagnostycznej. Arkusz to też test diagnostyczny obejmujący kluczowe umiejętności językowe (język obcy). Taki test sprawdza poziom opanowania takich umiejętności jak: słuchanie, czytanie ze zrozumieniem, pisanie tekstu, ale niestety nie sprawdza umiejętności mówienia. Test zawiera dużo zadań, dlatego jest bardzo obciążający dla uczniów, co jest jego największą wadą.

TRZYETAPOWA DIAGNOZA

Pierwszy etap to samodzielna praca uczniów z gotowym arkuszem z wydawnictwa. Potem nauczyciel analizuje odpowiedzi i wyznacza obszary do pracy dla klasy.

Drugi etap to planowanie, priorytetyzowanie:

- wyznaczenie obszarów do pracy dla klasy na podstawie informacji

z arkuszy,

- wyznaczenie obszarów do pracy przez uczniów na podstawie arkusza,
- umówienie się z poszczególnymi uczniami na obszar, który będzie szczególnie ważny, nad którym będą pracować.

Trzeci etap to diagnoza prowadzona / włączająca uczniów:

- wspólnie z nauczycielem rozwiązywanie zadań,
- szacowanie przez uczniów, na ile są gotowanie sami rozwiązać zadanie,
- prowadzenie uczniów w stronę autodiagnozy,
- ocena koleżeńska, czyli rozmowy uczniów o zadaniach, o ich odpowiedziach.

OBSERWACJA CAŁEJ KLASY

Obserwacja pracy wszystkich uczniów dzięki specjalnie przygotowanym zadaniom edukacyjnym, które wskazują mocne i słabe strony uczniów oraz obszary do dalszej pracy. Obserwacja uczniów podczas dyskusji oraz pracy w grupie - nauczyciel wyciąga wnioski na podstawie ich pracy.

OBSERWACJA WYBRANYCH UCZNIÓW

To praktyka, której celem jest odnalezienie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób można najlepiej pomóc uczniowi, aby wspierać go w rozwijaniu jego umiejętności uczenia się? Pozwala to nauczycielom podjąć działania dotyczące wspierania w uczeniu się wybranych uczniów i całej klasy.

Kolejne kroki:

1. Wybór uczniów:
  - a. wybieramy do obserwacji grupę uczniów (maks. 5) spoza grupy osiągającej najwyższe wyniki w nauce,
  - b. ustalamy, na co będziemy zwracać uwagę przy obserwacji.
2. Obserwacja - grupa nauczycieli obserwuje lekcję i zapisuje zaobserwowane fakty.
3. Omówienie, czyli analiza opisów, wyciągnięcie wniosków.
4. Planowanie działań zespołu nauczycieli w stosunku do całej klasy i spodziewanych efektów tych działań.
5. Praca z klasą, czyli wdrażanie zaplanowanych działań.

6. Wnioski i modyfikacje, czyli omówienie wprowadzonych zmiany, wyciągnięcie wniosków, modyfikacje i wprowadzenie korzystnych zmian na stałe.

ANALIZA PRAC UCZNIOWSKICH

Niewielkie zespoły nauczycielskie analizują prace uczniów powstałe podczas jednej lekcji pod kątem jej celów i jakości zadania edukacyjnego. Regularne stosowanie tej metody pozwala na wyciąganie wniosków na podstawie, których możliwa jest modyfikacji pracy własnej oraz kolegów i koleżanek nauczycieli. Celem jest prócz podniesienia jakości zadań edukacyjnych, monitorowanie i rozwijanie procesu uczenia się uczniów.

Więcej na temat analizy prac uczniowskich przeczytasz [tutaj](#).

ZADANIE EDUKACYJNE

Specjalnie przygotowane lub zmodyfikowane zadanie edukacyjnie nie obciąża tak uczniów, jak test diagnostyczny a daje mnóstwo informacji dla nauczyciela.

Takie zadanie:

- posiada kryteria sukcesu, do których łatwo się odnieść,
- daje możliwość wykorzystania oceny koleżeńskiej i samooceny,
- sprawdza dokładniej poziom opanowania danej umiejętności,
- uczniowie mogą pracować w parach lub w grupach.

TZW. "RUBRICSY"

To rodzaj tabeli, gdzie wypisane są konkretne umiejętności oraz dokładnie opisane poziomy ich opanowania. Uczeń po wykonaniu zadania określa samodzielnie lub z nauczycielem poziom opanowania danej umiejętności. Dzięki temu uczniowie i nauczyciel widzą postępy oraz jest to podstawa do wyznaczania następnych celów do pracy. Taki rubrics może służyć do pracy na całym etapie edukacyjnym.

ROZMOWA Z WYCHOWAWCĄ

Jako dodatkowy element diagnozy - rozmowa z wychowawcą klasy o uczniach, ale też o atmosferze w klasie i relacjach, która pomoże w pracy na lekcji. Jest to szczególnie istotne teraz po powrocie do edukacji stacjonarnej.

Ważniejsze od wybranej formy diagnozy jest to, w jaki sposób - i czy w ogóle - ją wykorzystujemy!

Co może być przedmiotem diagnozy:

- nie tylko wiedza przedmiotowa, ale też kompetencje kluczowe,
- umiejętność uzasadniania swoich pomysłów i rozwiązań,
- umiejętność łączenia wiedzy i umiejętności z innych działań,
- umiejętność znalezienia potrzebnej wiedzy (wiem czego szukam i wiem gdzie),
- umiejętność uczenia się uczniów.

Wyniki diagnozy służą do:

- docenienia umiejętności uczniów,
- dalszego planowania i modyfikacji pracy na lekcji,
- wyznaczenia celów dla klasy oraz poszczególnych uczniów i uczennic,
- nawiązania bliższej współpracy z rodzicami w obszarze badanych umiejętności i zaplanowania pracy w domu.